

03.06.2013

Stj/1

§ 669

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seuranta

HEL 2011-008634 T 06 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi ja valmistelussa huomioon otettavaksi raportin vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta.

Samalla kaupunginhallitus päätti kehottaa sosiaali- ja terveystoimistoa ja sosiaali- ja terveystoimikuntaa huolehtimaan toimenpideohjelman seuraavasta väliraportoinnista kaupunginhallitukselle 1.5.2015 mennessä.

Lisäksi kaupunginhallitus päätti kehottaa sosiaali- ja terveystoimistoa valmistelevaan esityksen riittävän laajapohjaisesta työryhmästä, jonka tehtävänä on toimenpideohjelman seuranta ja raportointi.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Raportti Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta 9.4.2013
- 2 Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmän asettaminen 18.1.2012
- 3 Toimenpideohjelman toteutumisen tilannekatsaus 19.6.2012
- 4 Yksityiskohtainen selvitys toimenpiteiden toteutumisesta 9.4.2013

Otteet

Ote

Etelä-Suomen
aluehallintovirasto

Helsingin poliisilaitos

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu

Liite 1

Liite 2

Liite 3

Liite 4

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu

Liite 1

Liite 2

03.06.2013

Stj/1

	Liite 3
	Liite 4
Raittiuden ystävät ry	Esitysteksti
	Muutoksenhakukielto, valmistelu
	Liite 1
	Liite 2
	Liite 3
	Liite 4
Tytäryhteisöt	Esitysteksti
	Muutoksenhakukielto, valmistelu
	Liite 1
	Liite 2
	Liite 3
	Liite 4

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäne merkitä tiedoksi ja valmistelussa huomioon otettavaksi raportin vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta.

Samalla kaupunginhallitus päättäne kehottaa sosiaali- ja terveysvirastoa ja sosiaali- ja terveyslautakuntaa huolehtimaan toimenpideohjelman seuraavasta väliraportoinnista kaupunginhallitukselle 1.5.2015 mennessä.

Lisäksi kaupunginhallitus päättäne kehottaa sosiaali- ja terveysvirastoa valmistelemaan esityksen riittävän laajapohjaisesta työryhmästä, jonka tehtävänä on toimenpideohjelman seuranta ja raportointi.

Esittelijä

Asian tausta

Osana Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2009 – 2012 täytäntöönpanoa kaupunginjohtajan 18.11.2009 asettama työryhmä valmisteli Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman. Ohjelma valmistui monialaisessa työryhmässä 20.9.2010. Laajan lausuntokierroksen jälkeen kaupunginhallitus merkitsi 16.5.2011 § 513 työryhmän raportin tiedoksi. Samalla kaupunginhallitus päätti kehottaa sosiaalivirastoa ja terveyskeskusta sekä sosiaali- ja terveyslautakuntia huolehtimaan toimenpiteiden riittävästä seurannasta ja raportoinnista kaupunginhallitukselle.

14.6.2011§ 204 terveyslautakunta kehotti terveyskeskusta yhdessä sosiaaliviraston kanssa laatimaan esityksen työryhmästä, jossa seurataan Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman

toteutumista. Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä 18.1.2012 § 10 asettaa Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmän (liite 2). Työryhmän tehtävänä oli valmistella kaupunginhallitukselle 1.5.2013 mennessä selvitys, miten Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttaminen on edennyt hallintokunnissa.

Seurantatyöryhmä on antanut Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta tilannekatsauksen terveyslautakunnalle sen toimivaltaan kuuluvista asioista 19.6.2012 (liite 3).

Terveystieteissä on säädetty kunnan velvollisuudeksi edistää kuntalaisten terveyttä yhteistyössä kunnan muiden toimijoiden ja tahojen kanssa. Helsinkiläisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen on ollut Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2009–2012 keskeisenä tavoitteena. Perusteena Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman laatimiselle on ollut mm. helsinkiläisten muuta maata runsaampi alkoholin käyttö ja sen aiheuttamat terveydelliset, sosiaaliset, yhteiskunnalliset ja taloudelliset haitat. Alkoholi on väestöryhmien terveys- ja hyvinvointieroja aiheuttava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja sen aiheuttamat terveyserot alkavat muodostua jo varhain lapsuudessa. Alkoholin aiheuttamat ongelmat on todettu hyvin vaikeasti ratkaistaviksi ongelmiksi, ja niiden ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi tehdään työtä niin valtion, kuntien kuin järjestöjenkin toimesta. Erityisesti lapsia ja nuoria tulee suojella aikuisten alkoholinkäytön aiheuttamilta haitoilta ja tukea heidän mahdollisuuttaan turvalliseen lapsuuteen.

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutuminen

Liitteenä olevassa raportissa arvioidaan toimenpiteiden toteutumista ohjelman ensimmäisen toimintavuoden aikana (liite 1). Seuranta on toteutettu siten, että vastuutahoiksi nimetyt virastot, laitokset ja muut yhteistyötahot ovat raportoineet tehdyistä toimenpiteistä suullisesti seurantatyöryhmän kokoontuessa ja tarvittaessa kirjallisesti.

Raporttiosassa toimenpideohjelman toteutuminen on kuvattu yhteenvedonomaaisesti ja painottaen keskeisiä tuloksia. Liitteessä 4 on toimenpiteiden toteutumisesta annettu tarkempi selvitys. Toimenpideohjelmassa kuvatut toimenpiteet on toteutettu ennen sosiaali- ja terveystieteiden yhdistymistä, ja sen vuoksi ne on raportoitu virastojen erillisinä toimina.

Toimenpideohjelman päämäärät on jaoteltu kolmeen isoon kokonaisuuteen: alkoholinkulutus vähenee Helsingissä, lapsia ja nuoria suojellaan alkoholilta ja alkoholin ongelmakäyttöön puututaan varhain. Lisäksi ohjelmassa on toimenpiteitä liittyen alkoholin mainostamisen

rajoittamiseen ja alkoholin anniskeluun. Jokaiselle päämäärälle on asetettu yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimintalinjoja. Toimenpiteet on suunniteltu niin, että ne voidaan pääosin toteuttaa osana hallintokuntien perustoimintaa.

Ohjelmassa on asioita, jotka ovat toteutuneet hyvin, mutta myös toimenpiteitä, joiden toteuttaminen ei ole onnistunut ohjelman aikana tai toimenpiteet ovat vielä vireillä. Ensimmäisen päämäärän toimenpiteistä erityisesti tiedottamiseen liittyvät toimenpiteet ovat toteutuneet melko hyvin. Sosiaaliviraston ehkäisevän työn yksikkö (Ety) on tukenut toiminnallaan aktiivisesti ehkäisevää päihdetyötä. Toimenpideohjelman toteutumista on tukenut samanaikaisesti esimerkiksi järjestöjen tekemä yhteistyö, sillä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, A-klinikkasäätiö ja Raittiuden Ystävät ovat tuottaneet tietoa helsinkiläisille yhteistyökumppaneidensa kanssa.

Seuranta-aikana osa Helsingin kaupungin virastoista on muuttanut alkoholipolitiikkaansa ohjelman suuntaisesti, mutta edelleen on tarvetta ohjelman mukaisten yhtenäisten käytäntöjen kehittämiseen kaupunkitasolla.

Toisen päämäärän toimenpiteistä erityisesti opetusviraston, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä Klaari Helsinki -toiminnan toimenpiteet ovat toteutuneet suunnitellusti. Esimerkiksi alkoholista ja sen terveyshaitoista kertovaa opetusta, neuvontaa ja valistusta peruskouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiossa on kehitetty ja koulu- ja opetusterveydenhuollossa hyödynnetään prosessikaaviota, jossa on yksilöidyt toimintaohjeet eri tilanteisiin. Klaari Helsinki on laatinut päihdetoimintasuunnitelmien ylläpitoa tukevan oppaan kouluihin ja oppilaitoksiin. Lasten ja nuorten alkoholinkäyttöön puuttumista on tehostettu esimerkiksi kouluissa, oppilaitoksissa ja nuorisoasemilla sekä poliisin toimesta.

Alkoholimainonnan ja anniskelun rajoittamisen osalta ei tavoitteisiin ole päästy näin lyhyellä aikavälillä. Kuitenkin ohjelman myötä ulkomainosvälineisiin sijoitettavien mainosten osalta sopimusyhtiö on sitoutunut rajoittamaan alkoholimainontaa päiväkotien ja koulujen läheisyydessä. Asioita on myös vireillä ja esimerkiksi ulkotarjoilualueiden taksan, periaatteiden ja vuokrausehtojen uudistamista on valmisteltu rakennusvirastossa yleisten töiden lautakunnan päätettäväksi.

Kolmannen päämäärän toimenpiteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Auditin ja mini-intervention käyttöönotossa on edetty. Äitiysneuvolassa perheiden alkoholin käyttöä seurataan aikaisempaa aktiivisemmin. Päihdetyön osaamista on vahvistettu merkittävästi sosiaali- ja terveystieteiden osastossa. Vuoden 2012 alussa perustettiin päihdehoidon

koordinaattorin toimi, prosessikuvaus on tehty alkoholipotilaan hoitokokonaisuudesta ja henkilökunnan osaamista on lisätty koulutuksilla. Eläkeikäisten alkoholittoman elämän tukemiseen liittyvät toimenpiteet ovat käynnissä. Helsingin kaupungin henkilöstön päihdeohjelma on uusittu ja se on hyväksytty kaupunginhallituksessa 10.12.2012 (§ 1419).

Toimenpideohjelman toteutumisesta yhteenvetona voidaan sanoa, että parhaiten ohjelman toimenpiteistä ovat toteutuneet sosiaaliviraston, terveyskeskuksen ja opetusviraston sekä Klaari Helsinki -toiminnan yksilöön, perheeseen, ikäryhmiin tai hoitoprosesseihin kohdistuvat toimenpiteet. Näitä ovat esimerkiksi päihteettömyyttä tukevien toimintamallien hyödyntäminen kouluissa sekä lyhytneuvonnan käyttöönotto ja prosessikuvaus alkoholipotilaan hoitopolusta. Terveyskeskuksessa ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen vahvana kansanterveysohjelmana ja niiden implementointi osaksi perustoimintaa on onnistunut hyvin.

Erityisesti mainonnan ja anniskelun rajoittamiseen liittyvien toimenpiteiden toteuttamisessa on ollut haasteita. Alkoholimainonnan rajoittamiseen liittyvien toimien toteuttaminen on todettu haastavaksi myös yhteiskunnan tasolla. Kaupungin sisäisten ohjeistuksien osalta ohjelman implementointia mietitään ja avataan uusia käytäntöjä esimerkiksi varhaiskasvatusvirastossa ja viestinnässä.

Eri hallintokunnissa ohjelman saama painoarvo on vaihdellut. Alkoholipolitiikkaan ja –kulttuuriin liittyvät muutokset vaativat pitkäjänteistä työskentelyä. Kuitenkin seuranta-aikana useiden hallintokuntien ja muiden tahojen työskentelyssä päästiin hyvään alkuun.

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman jatko

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelma suuntaa kansanterveysohjelmana toimenpiteitä systemaattisesti yksilö-, ryhmä- ja väestötasolle ja tukee kansallisen alkoholipolitiikan ja kaupungin strategian täytäntöönpanoa Helsingissä. Vastuullisen alkoholinkäytön väestöstrategian lisäksi nähdään perusteltuna kohdentaa ohjelma jatkossakin riskiryhmiin. Riskiryhmistä mainittakoon esimerkiksi nuoriin ja ikäihmisiin kohdistuvien palvelujen kehittäminen, jotka on nostettu keskeiseksi kokonaisuudeksi myös kaupungin strategiaohjelmassa.

Seurantatyöryhmä näkee ohjelman jatkossakin tarpeellisena osana helsinkiläisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista. Edellä esitettyjen, hallintokunnista saatujen tietojen perusteella voidaan todeta, että toimenpideohjelmaa ja sen seuranta tulisi jatkaa.

Esittelijä katsoo, että toimenpideohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat edelleen ajankohtaisia. Kaupunginvaltuusto on 24.4.2013 hyväksyessään valtuustokauden strategiaohjelman painottanut helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyserojen kaventumista ja yhtenä keinona vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttamista. Seurantatyöryhmä on ehdottanut raportissa seuraaviin osa-alueisiin panostamista jatkotyössä: lasten ja nuorten hyvinvointi, varhainen puuttuminen, ikääntyvien helsinkiläisten alkoholinkäytön vähentäminen, sähköisten päihdepalvelujen ja tiedottamisen kehittäminen, henkilökunnan koulutuksen kehittäminen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Pakka-mallin toimenpiteiden hyödyntäminen.

Esittelijä katsoo, että toimenpideohjelman jalkauttamisen varmistamiseksi seurantatyöryhmän kokoonpanoa on jatkotyötä varten tarpeen tarkistaa siten, että seurantatyöryhmään nimitetään riittävän laajapohjaisesti toimenpideohjelman eri vastuutahojen edustajat.

Terveysvaikutusten arviointi

Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttaminen sisältää toimia, joilla on osoitettu olevan vaikutusta alkoholihaittojen vähenemiseen ja siten se lisää kaupunkilaisten terveyttä ja hyvinvointia. Väestöryhmien välisten terveyserojen kaventumiseen sillä on merkittävä vaikutus.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Raportti Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta 9.4.2013
- 2 Vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmän asettaminen 18.1.2012
- 3 Toimenpideohjelman toteutumisen tilannekatsaus 19.6.2012
- 4 Yksityiskohtainen selvitys toimenpiteiden toteutumisesta 9.4.2013

Otteet

Ote
Etelä-Suomen
aluehallintovirasto

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu
Liite 1
Liite 2
Liite 3

03.06.2013

Stj/1

Helsingin poliisilaitos	Liite 4 Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu Liite 1 Liite 2 Liite 3 Liite 4
Raittiuden ystävät ry	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu Liite 1 Liite 2 Liite 3 Liite 4
Tytäryhteisöt	Esitysteksti Muutoksenhakukielto, valmistelu Liite 1 Liite 2 Liite 3 Liite 4

Tiedoksi

Lauta- ja johtokunnat
Virastot ja liikelaitokset
Seurantatyöryhmän puheenjohtaja

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 23.04.2013 § 103

HEL 2011-008634 T 06 01 02

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi ja lähettää saamansa raportin vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteutumisesta liitteineen 1.5.2013 mennessä. Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää, että nykyistä ohjelmaa jatketaan valtuustokauden loppuun saakka ja lisäksi esitetään että seurantatyöryhmä jatkaa ja että sen kokoonpanoa tarkastetaan.

09.04.2013 Pöydälle

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

03.06.2013

Stj/1

Tarja Saarinen, koordinaattori, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi
Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi

Kaupunginjohtaja/J 18.01.2012

HEL 2011-008634 T 06 01 02

Päätös

Kaupunginjohtaja päätti johtajistokäsittelyssä asettaa työryhmän ja kutsua siihen yhteistyötahojen edustajia jäseniksi seuraavasti:

Työryhmän nimi on vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmä.

Työryhmän tehtävänä on valmistella kaupunginhallitukselle 1.5.2013 mennessä selvitys siitä, miten vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman toteuttaminen on edennyt hallintokunnissa.

Työryhmän Helsingin kaupunkia edustavat jäsenet ovat:

Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, terveyskeskus, (pj)

Leena Alho, erityissuunnittelija, sosiaalivirasto

Merja Iso-Aho, ylilääkäri, terveyskeskus

Raija Puustinen, vs. terveysasemien johtaja, terveyskeskus

Hanna Viitala, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon päällikkö, terveyskeskus

Marja Heinänen, johtava erityissuunnittelija, sosiaalivirasto

Raimo Tuohimetsä, nuorten päihdetyön päällikkö, sosiaalivirasto

Päivi Kuusela, johtava Klaari-koordinaattori, sosiaalivirasto/nuorisoasiainkeskus

Raija Nummelin, erityissuunnittelija, opetusvirasto

Elina Tartia, henkilöstöpäällikkö, liikennelaitos

Antti Hietala, hallinto-osaston osastopäällikkö, rakennusvirasto

Jouni Silvo, ylilääkäri, työterveyskeskus

Työryhmään kutsutut jäsenet ovat:

Jari Mäkinieniemi, komisario, Helsingin poliisilaitos

Markku Yli-Suutala, tarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintoviraston oikeusturva- ja elinkeinovalvontayksikkö

Ari Saarto, kehittämisjohtaja, A-klinikkasäätiö

Mervi Hara, toiminnanjohtaja, Suomen ASH

Sari Aalto-Matturi, toiminnanjohtaja, Elämäntapaliitto

Anki Pulliainen, suunnittelija, Raittiuden ystävät ry

Carita Rosenqvist, projektivastaava, Skarppi-vertaisvalistusohjelma

Tuomas Kurttila, toiminnanjohtaja, Suomen Vanhempainliitto

Virve Laivisto, kehittämispäällikkö, Suomen Syöpäyhdistys ry

Työryhmään kutsuttu pysyvä asiantuntija on:

Tuomas Tenkanen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Alkoholiohjelma.

Erityissuunnittelija Leena Alho sosiaalivirastosta vastaa työryhmän sihteerin tehtävien hoitamisesta.

Työryhmän toiminnassa on noudatettava kaupunginhallituksen 10.5.2010 antamaa ohjetta tilapäisistä toimielimistä. Työryhmän työskentelystä aiheutuvat kustannukset korvataan talousarviokohdasta 3 21 (terveystoimi).

Päätöksen perustelut

Kaupunginjohtaja asetti 18.11.2009, osana strategiaohjelman 2009 - 2012 täytäntöönpanoa, työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelma. Ohjelma valmistui monialaisessa työryhmässä 20.9.2010. Laajan lausuntokierroksen jälkeen kaupunginhallitus merkitsi 16.5.2011 § 513 työryhmän raportin tiedoksi. Samalla kaupunginhallitus päätti mm. kehottaa sosiaalivirastoa ja terveystakeskusta sekä sosiaali- ja terveyslautakuntia huolehtimaan toimenpiteiden riittävästä seurannasta ja raportoinnista kaupunginhallitukselle 1.5.2013 mennessä.

Terveyslautakunnan 14.6.2011 § 204 tekemän päätöksen perusteella terveystakeskus esittää (23.11.2011) vastuullisen alkoholinkäytön toimenpideohjelman seurantatyöryhmän asettamista. Puheenjohtajaksi esitetyn henkilön tultua nimetyksi sosiaali- ja terveystoimen uudistamista valmistelevalle organisaatioasiantuntijaksi hallintokeskukseen, työryhmän puheenjohtajaksi on tarkoituksenmukaista nimetä terveystakeskuksen toimitusjohtajan

03.06.2013

Stj/1

apulaiskaupunginjohtajalle ilmoittama tehtäväalueen hyvin tunteva henkilö.

Työryhmän kokoonpanossa ei ole voitu noudattaa naisten ja miesten tasa-arvosta säädetyn lain mukaisia periaatteita, koska sosiaali- ja terveystoimen sekä päihdeyhteisöjen toimialoilla valtaosa työryhmän tehtäväksi määriteltyjen asioiden parissa työskentelevistä on naisia.

Lisätiedot

Rautanen Marja-liisa, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi